

Megjelen minden vasárnap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egy évre . . . . . 4 frt.
Félévre . . . . . 2 frt.
Negyedévre . . . . . 1 frt.
Egyes szám ára . . . . . 8 kr.

SZERKESZTŐSÉG:

Szobotka Gusztáv ügyvéd irodájában, hova a lap szellemi részét illető közlemények és pénzküldemények is intézendők.

MINDSZENT.

VEGYES TARTALMU HETILAP.

HIRDETÉSEKRE NEZVE

a lap hátulsó (4-ik) oldala 20 helyre van beosztva. Egy hely ára 90 kr. Kincstár bélyegilleték külön 30 kr. A szerkesztőségen kívül elfogad előfizetéseket és hirdetéseket a helybeli könyvnyomda is.

NYILTTÉRBE

minden egyes sor közlése 15 kr. Bérmentetlen levelek csak ismert kezektől fogadtnak el. Kéziratok vissza nem adatnak.

Beszámoló.

Pallavicini Sándor örgróf a szegvári választó kerület képviselője „nyílt levelet” intézett a választáshoz, — tehát megbízónak beszámolt.

Előttünk fekszik a levél, átolvastuk azt, elgondolkoztunk fölötte és bár nem hivatásunk bíráltni, bár lapunk iránya nem engedi meg, hogy politizáljunk a jelzett levélben foglalt eszmék, tények, óhajok és aggodalmak oly rendkívüli remekek egyrészt, oly mégdöbentők másrészt, hogy azokkal politizálás nélkül is foglalkoznunk lehet és szabad.

Mindenekelőtt sajnálatát fejezi ki a képviselő ur, hogy szóval nem mondhatja el azokat, miket ott leirt, de családi viszonyai, Pallavicini Alfréd örgróf szerencsétlen halála nem csak mély gyászba borította szeretett képviselőnk, de a boldogult hült tetemeinek felkeresésével járó izgalom és fáradtság testileg és megtörte őt, ezt tenni nem engedik, felhívja a választók figyelmét arra, hogy nemcsak a legutóbbi ülészak működésének eredményét óhajtja főbb vonásaiban vázolni, hanem általánoságban az ország ügyeinek állásáról, s hazánknak a többi államokhoz és népekhez viszonyát is fejtegetése tárgyává tette.

Kifejti, hogy tudja, mikép nézetei nem mindenkinek fognak tetszeni, sőt némelyeknél kellemetlen meglepetést is eredményeznek, „de” ugymond „ki kell tennem magam e veszélynek, mert mint független ember, azon véleményben vagyok, hogy a képviselőnek kötelessége őszintén és meggyőződése szerint nyilatkozni, s véleményét a közügyek felől nyíltan és szabadon kell elmondani, a mint az egy szabad és becsületes emberhez illik”!

A népfelkelésről szóló törvény az, melylyel érdekes fejtegetését kezdi, elmondja, hogy e törvény megszavazásakor áldozat hozatott, de az adott viszonyok között más-kép tenni nem lehetett, a törvényben foglalt intézkedések pedig a valódi hazafiság követelményei voltak „mert a ki hazáját és királyát híven szereti, annak készen kell lenni arra is, hogy a veszély perceiben jólétükért, fennmaradásukért életét és véréit is feláldozza” továbbá „nem lehetett kétség az iránt, hogy mindig a magyar nemzet lesz az első, mely a veszély órájában a király hívó szavára karját a haza oltalmára felemeli; az a nemzet, melynek áldozatkész hazaszeretete és időktől fogva dicső harci tetteiben nyilvánult, s a mely nemzet épen ezen erényének köszönheti ezredéves fennállását,

most is ifju erejét, hatalmát és dicsőségét!” A magyar országgyűlésnek tehát meg kellett szavazni az óriási áldozatokkal, teherrel, veszélylyel járó törvényt. Véleményünk az, hogy ily indokolással egyetlen magyar ember sem szavazhatott volna a törvény életbeléptetése ellen, s hogy képviselőnk az őszinte hazaszeretet sugalmát követve, részéről is hozzá járult e törvény megalkotásához, csak helyeslő tudomásul vehetjük.

Kifejti képviselő ur, hogy meggyőződése szerint Magyarország Ausztriával, az mivelünk együttesen képes fentartani magát, utal ama körülményre, hogy dacára annak, hogy a közös hadsereg ép úgy a mi érdekeink védelmére hivatott, mint Ausztriájára, a mi járuléknak a közös hadsereghez kvóta szerinti és hogy a hadsereg mai szükséglete (Bosznia nélkül) nem több, mint volt 1868-ban, a mennyiben a delegációk által megszavazott hadsereghez jutalékunk akkor ép úgy mint most, kerekszámokban 30—30 millió frt volt. Sajnálja, hogy a vámbevételek és a közös aktívák értékesítéséből befolyó jövedelmek szintén a hadsereg fenntartására fordítandók, de elvégre „nagy hatalom” vagyunk és az önálló hadsereg sokkal nagyobb terhet róvna reánk.

Taglalja ezután Magyarország és Austria viszonyát, kiemeli, hogy „nem szabad vak érzelmi politikát üznünk, hanem számolnunk kell a fennforgó körülményekkel is?” Ajánlja, hogy „ápojunk első sorban kedves anyanyelvünket, mint nemzeti szentséget, de ne felejtsük el a mellett azt a közmondást: „A hány nyelvet beszélsz, annyi ember vagy” — s ha már nyelvünk nem képezhet világnyelvet, ápojunk legalább a közép- és felső iskolákban a német nyelvet, mely bennünket a világforgalomban segít, s mely a legmagasabb műveltség forrásait megnyitja előttünk.”

Keserű sok embernek a nemet bármely irányban s tekintetben dicsérni hallani, legyen annak nyelvéről, tényéről, tudományáról vagy áruiról, szóval bármiről szó, a mi német, vagy némettől ered — de elvitázhatlan, hogy osztrák a mi természetes szövetségünk, hogy pedig ez úgy van, évszázadok története fényesen igazolta; tanuljuk tehát felsőbb iskolákban azon nyelvet, mely kétségtelenül világnyelv, tanuljuk azért is, hogy magunkévá tehesük a nyugodtan dolgozó német tudósok buvárokódásainak eredményét, legyünk érzelmeinkben, cselekményeinkben magyarok — bármely nyelv ismerete nem nemzeti bűn, sőt a haza jóvoltja, jövője igényli, hogy minél inkább sajátítsuk el mindazt,

mi szép, jó, és nenes más nemzetiségeinknél, egyesítsük azt nemzeti erényeinkkel s ezáltal a haza javán fáradtunk!

(Folyt. köv.)

Csongrád megye közigazgatási bizottságának üléséből.

A szorgos munkaidő, a szentesi vasut közigazgatási bejárása okozhatta, hogy a bizottság e havi ülésén sem a választott tagok, sem a hivatalból kirendelték egy része meg nem jelent; ez utóbbiak közül hiányzottak: Lévay Ferenc kir. tanfelügyelő — ki szabadságon van — Soós Pál tiszti ügyész és Csaby Andor kir. főmérnök az államépítészeti hivatal főnöke — kiket a szentesi vasutügy foglalt el — helyettesítettek: Szobotka Gusztáv megyei helyettes ügyész és Szobotka Rezső kir. mérnök által. A tanfelügyelő referádáját szíveségből más adta elő.

A közigazgatási bizottság már előbb azon határozatot hozta, hogy célirányos volna, ha hogy a vizszabályozási járulékok az állami adókkal szédetnének be és ez irányban előterjesztéssel élt. A pénzügyminiszterium rendelete alapján azonban ezen ügy a napirendről levétetett, különben az véleményes jelentéstétel végett az adófelügyelőnek kiadatott.

Kardos Sándor csanyi plébános és községe között fennforgó viszálykodások fölötti intézkedés a bizottság állandó teendői közé tartozik — jelenleg is szegénységi bizonyítvány kiállításának ügye tárgyalatott — kiadatott a járási szolgabírónak puhatóldzás és jelentéstétel végett.

Csongrád város előjárósága adóhivatal felállítására iránt folyamodott; a bizottság véleményezi az adóhivatal felállítását, de csak Csany és Fehértó községék csatolásával, míg a tömörkényi tanyákat, melyek Mindszent község kiegészítő részét képezik, továbbra is a szentesi kir. adóhivatalnál meghagyandónak véleményezte, annál inkább, mert közigazgatás tekintetében is Mindszenthez tartozván, beláthatlan zavarok alapját képezte volna eme új, alap-talan és indokolatlan intézkedés. Csongrád városban létező községi párt nevében adott be panasz a községi pénztár rendetlen vizsgálása, illetve ellenőrzése és vezetése tárgyában. Mielőtt ez ügyben érdemleges határozat hozatnék, az ügy a központi árvaszék értesítése mellett Kádár Henrik megyei főszámvevőnek adatott ki.

Mindszent községének a földvételek és regále megváltása ügyének kezelésével megbízott bizottság az iránt folyamodott a pénzügyminiszteriumhoz, mikép engedtes-

sék meg a 4329 frt 89 kr hátralékos tartozást 4 egyenlő részletben megfizetni. Az adófelügyelő pártoló előterjesztése alapján a miniszterium a kérdésnek helyt adott.

A főorvos július hó 15-től augusztus hó 15-ig terjedő jelentése tudomásul vétetett, különös említésre méltó körülmény nem jelezte általa, kivéve Dorosmát, hol az egészségügy nem jó, Szentesen egy kolerin eset fordult elő. Az árveszéknél az elmúlt hónap lefolyása alatt 483 darab adatott be, melyek és a hátralékok közül 344 ügy intéztetett el.

Tanfelügyelő ur meghagyta Tápé községének, hogy egy újabb iskolát állítson és szerelje fel, miután 250 gyermeknél több van két tanteremben. Sajnálattal kell tudomást venni az ily törvényellenes állapot létezéséről, de másrészt az állam a segélyek kiosztásánál oly aránytalanul jár el, hogy egyik-másik község avagy város egymaga több államsegélyt vesz igénybe, mint mennyit a megye többi községei összesen élveznek. Tápé megtagadta az iskola felállítását, kíváncsiak vagyunk a miniszterium határozatára.

Az adófelügyelő havi jelentése szerint 1885. év végével hátralék volt . . . . . 129,478 frt 38 kr, ez év első III. negyedében esedékes . . . . . 434,123 frt 13 kr, utólagos szaporulat . . . . . 5,726 frt 57 kr. Összesen . . . . . 569,328 frt 08 kr. törlésbe hozatott . . . . . 7047 frt 24 kr, helyesbített tartozás . . . . . 562,280 frt 84 kr, befolyt július végéig . . . . . 278,166 frt 65 1/2 kr, hátralék . . . . . 284,114 frt 18 1/2 kr. Összehasonlítva a július hónapban befolyt 29,074 frt 67 krt a múlt évi július 16,805 frttal, 12,269 frt 67 krral nagyobb az ez évi bevétel.

Hadmentességi díj hátralék . . . . . 30,834 frt 14 kr, utólagos szaporulat . . . . . 197 frt — kr. Összesen . . . . . 31,031 frt 14 kr, törlés . . . . . 3505 frt — kr, helyesbített tartozás . . . . . 27,526 frt 14 kr, befolyt összesen . . . . . 8410 frt 93 kr, hátralék . . . . . 19,115 frt 19 kr. Ez évi július hóban befolyt 1133 frt, múlt évben 365 frt, tehát ez évben 768 frttal folyt be több.

Maros-Körös-Tisza érdekeltség tökéltörlesztés és költségjáruléka 1883. év végével . . . . . 31,384 frt 1/2 kr, 1886. júliusi esedékes . . . . . 36,714 frt 90 kr. összes tartozás . . . . . 68,098 frt 90 1/2 kr, befolyt . . . . . 37,806 frt 19 kr, összes hátralék . . . . . 30,292 frt 17 1/2 kr. Nehány behajthatlan adótartozás leírásának elhatározásával az érdekes referáda véget ért.

Az államépítészeti hivatal az utakról, kazánvizsgálatokról előterjesztett általános jelentés után a sövényházi gáthoz szükséges kisajátítás elhatározatott. Elfogadtatott a böldi révnél az ajánlatba hozott utjavítás, illetve téglautó építése. Ezen munka ezrekre menő összegeket igényel, a munka házilag végeztetik, a felügyelettel Szobotka Rezső mérnök bizatott meg. A kongó u

bérbeadása tárgyában megkísérlett árverési hirdetmény eredménytelensége jelentetett, a jelentést tudomásul kellett venni s legkevésbé sem lep meg bennünket, hogy árverelő nem jelentkezett, mert az árverési feltételek olyak voltak, melyek kizárták az árverelés lehetőségét. Ugyanis a régi tariffa szerinti egész évi bruttó jövedelem vétetett kikiáltási árul, holott a tariffa azóta alacsonyabb összegben állapított meg, de meg a bruttó bevétel sohasem szolgálhat észszerűen az árverés kikiáltási árul.

Több, kevésbé fontos ügy elintézése után az alispán elnökléte alatt tartott ülés véget ért.

Budavár visszafoglalásának kétszázados évfordulója.

Hazaszerte üde mozgást, készülődést tapasztalunk, mi eléggé jelzi, hogy nagy nemzeti ünnepre készül a haza.

1886. szept. 2-ida nagy nap hazai történetünkben, nem kevesebbet jelent e nap, mint azt, hogy kétszáz éve leend szept. 2-án annak, hogy őseink Budavárát visszafoglalták a törököktől.

Nem lesz érdektelen felemlitenünk azon hazafias kegyeletet, melyet az általunk előnyösen ismert váci helyettes püspök: Neszveda István ő méltósága a szept. 2-iki nagy nap alkalmából kifejt.

Ugyanis nevezett püspök körrendeletet bocsátott a terjedelmes váci egyházmegye összes lelkészségéhez, melyben a nagy nap minél fényesebb megülését rendeli el.

A körlevél szóról szóra így hangzik:

„Folyó évi szeptember hó 2-án nemzetünk és Budavára szerencsés visszavételének kétszázados évfordulóját ünnepelvén, illik, hogy amaz emlékezetes napon, melyen a magyar nemzet karöltve Európa keresztény népeivel a kevésbé pogány hatalmát megalázta s a másfélszázados szolgaság jármát széttörte, a vett jótéteményeket Egyházmegyénk, mely a török hódoltság alatt már-már a végenyészet szélére jutott, Isten irgalmasságának különösen megköszönje.

Buda felszabadulása hozta meg ugyanis a váci Egyházmegyének az örvendetes hajnalt, hogy elhanyagolt a félhold büszke hatalma, megszámlálvák a szolgaság napjai és ujjászületés vár e sokat sanyargatott és sokat vérzett szegény egyházmegyére, mely mint az ország szíve, állandó színtere volt a török pusztító hadjáratnak. Midőn tehát az ország lelkesedéssel üli meg felszabadulásának kétszázados évfordulóját, az ország szíve sem maradhat érzéketlen, hanem osztoznia kell a nemzet közös örömeiben. . . .

Mint a magyar hazának gyermekei, kell, hogy e nap ünnepe kettős örömmel, a haza és egyház szabadságának szent örömeivel töltse el keblünket s a Mindenhatónak trónszámolyához borulva, ki sanyargat és megelevenit, levisz a halál kapujához és visszahoz, hálátelt szívvel köszönjük meg, hogy „annyi sors csapás után megfogyva bár, de törve nem“, él nemzet e hazán.

Ennélfogva elrendelem, hogy szept. hó 2-án, mint a nemzet felszabadulásának nagy és örvendetes ünnepén, minden plébániai templomban délelőtti ünnepélyes hálaadó isteni tisztelet alkalmi szent beszéddel, délután pedig letenye tartassék. Hogy pedig a nép e hazafias ünnepély céljáról és jelentőségéről, melyre a hatóságok is meghívandók, kellő tájékozással birjon, rendelem, hogy ezek iránt a f. hó 29-én tartandó vasárnapi szent beszéd után a szószékről tüzetesen felvilágosittassék.“

Eddig a körlevél.

Azon megjegyzéssel zárjuk be sorainkat,

hogy községünket is különösen érdeklí e nagy nap, mert miként a körlevél is mondja, a váci egyházmegye, mint az ország szíve, folytonos színtere volt a török pusztításainak, már pedig községünk mindig ez egyházmegyéhez tartozott, s hogy a többi ez egyházmegyéhez tartozó községekkel egyetemben a 150 évig tartó török iga alatt mily sokat szenvedett, azt egyébként is tudjuk a krónikákból.

Iparkodjunk a küszöbön levő nagy napot méltóképp megünnepelni.

A kubikolás és a kaszárnya.

II.

Lapunk 33-ik számában a kubikos osztály egészségügyre vonatkozólag mondtuk el véleményünket.

Említettük, hogy csudálatos ellenmondásba esett korunk több dologra nézve. — Ilyen ellenmondás az is — mint mult számban említők — hogy a börtön rendszer némely országban oly tul humánus, s oly nagy figyelem fordítatik a semmire valók egészségi állapotára, élelmére, alvására, — sőt hogy ne unatkozzék még felolvasót is rendelnek melléjük, — hogy az ily börtön a társadalom söpredékének inkább nyugalmas menházul, mint börtönül szolgál. — Mig e humánus óvszabályokat a börtönökben egész az émelegységig pontosan betartva látjuk, addig egy szorgalmas néposztállyal, mely pedig a nemzet fentartó elemnek egy nagy s lényeges kontingensét kepezi, korunk nem törődik.

Holott épen a börtönlakók érdemelnék meg azon nyomasztó állapotot, mellyel kubikosaink küzködnek, vajon nem eklatans ellenmondás-e az, mit korunk részéről a rabok, más oldalról pedig a legelőbb munkával foglalkozók iránt tapasztalunk?

De térjünk át tárgyunk második részére, a kaszárnyára.

A kaszárnya is igen sok beteg embert ad vissza a társadalomnak.

Igaz, hogy minden elbocsájtott katona könyvében olvashatjuk, hogy: orvosilag megvizsgáltatott s egészségesnek találtatott“ s még sem úgy van, mert mint számtalan példa igazolta, sokan nagyon is betegen jönnek haza a kaszárnyából.

E betegség pedig épen más jellegű s természetű, mint a kubikosoknál előforduló bajok okai, e betegség egész más forrásra vezethető vissza, míg amazoknál többnyire a tulfeszített munka, e közbeni meghülés szülő anyja a gyakori tüdőgümösödésnek, addig emezeknél a könnyelműség s mértékletlenség szüli azon kényes természetű bajokat, mik a családra vannak a legkártékonyabb befolyással.

Nem akarunk pálcát törni az orvosi vizsgálat felett, sőt elismerjük annak szigoru voltát, hanem midőn azt látjuk, hogy a hazabocsátott katonák megnösvén, többnek házas élete, s boldogsága rövid pár nap alatt felfordult, még pedig azon méteyes baj miatt, mit ők a kaszárnyából hoznak magukkal, mi a baj okát a laza figyelemben találjuk.

Avagy mi szükségük van a még fejlődő korban levő legényeknek az éjjeli ki-menőre? vajon nem-e válnék nagyobb

egészségökre, ha napi foglalkozásuk után üdítő álmra hajtának fejüket, mint az éjjeli orgyák, mik a testi erőt lohasztják, rendetlen életre ingerlik, s mikkel egész életre kiható bajt szereznek maguknak?

Hányszor olvassuk a lapok hasábján azon garázdálkodásokat, miket az éji szórakozásra engedélyt nyert kaszárnya lakók véghez visznek?

Ily alkalmakkor szerzik azon bajokat, mik saját könnyelmű tényük s elhanyagolásuk folytán kellek nem is gyógyíthatók, s így történik, hogy hazabocsátás idejében, — ne hogy a hazamenésük akadályokba ütközzék, — elpalástolják a bajt, a mi azután a családi tüzhelynél termi meg keserű gyümölcsét.

Szerény véleményünk szerint a kaszárnyából való éjjeli távozás egyáltalán betiltandó lenne.

A gyakorlaton kifáradt test nyugalmat óhajt; ha pedig szabad időt élveznek, szereztessék a fiatal koruk megfelelő otthoni szórakozás, mi nem csak üdítőleg hasson a testre, de a lelket is nemesítse.

Mindössze is pár év a szolgálati idő, tehát nem valami boszorkányság azt teljes figyelem alatt kiállani.

A katonának elég testmozgása van, a gyakorlatokon kívül alig lehet még magány sétára is szüksége, s így ha férfias, lélek nemesítő szórakozást talál otthon, nem vágyik az orgyák után.

Mi azon nézetben vagyunk, s azt hisszük velünk együtt minden józan gondolkozású férfiú is, hogy katona gyerekeink ne csak mint kiképzett, ügyes katonák térjenek vissza a társadalom és családba, hanem mint emberek is tökélyesüljenek. A kaszárnya oly iskolája legyen a fiataloknak, hol ne trágár beszédet, ocsmány éleket sajátítson el, hanem ellenkezőleg illemet, tisztességtudást, szóval mindazt tanulja meg, mit a szülői háznál elsajátítani alkalma nem volt, s mit egy katonaviselt embertől kétszeres okon megkövetel a társadalom. Ha ekkép finomittatnék a fiatalság erkölce, magatartási s társalgási modora, bizonyára nyerne ez által a család, nyerne az egész polgári társadalom.

S végül mit már említők, s újból felszínre hozunk, hogy a kaszárnya falait, hivatalos és szolgálati ügyeket kivéve, senkinek elhagyni ne szabadjon, mi által még az alkalma is el lenne zárva annak, hogy a fiatalság a kaszárnya falain kívül való mulatságokban, éjjeli kóborlás s kihágásokban keresse szórakozását, ezzel egy szermind még alkalma is elvágatnék annak, hogy oly bajt szerezzen a katona, mi káros kihatással lehetne reá, vagy a katonaidő kitöltése után alakítandó családjával, s csak is így igényelhetné a társadalom, hogy a kaszárnya egészséges polgárokat szolgáltat vissza neki!

Az építkezési szabályrendelet.

IV.

A szabályrendelet 12. §-a azt rendeli, hogy új építkezéseknél csak zsindely, cserép vagy más, kevésbé tűzveszélyes anyag-

ból szabad tetőt készíteni, sőt ezen rendelkezés kiterjed arra az esetre is, ha egy már meglévő épület teteje egészen átalakítatik.

Igy magában véve eltekintve minden mellékes körülménytől, nagyon szép és helyes lehet ezen intézkedés, de szerintünk ezen §. a maga egész ridegségében csak ott volna alkalmazható, a hol ezen kevésbé tűzveszélyes anyagok beszerzésére az előfeltételek meg vannak, a hol azon könnyen és jutányosan beszerezhetők, a hol a lakosságnak legnagyobb percentje nem napszám utáni keresményéből, hanem már meglévő tőkék vagy ingatlan birtok jövedelméből él.

Épen ezen oknál fogva nálunk, a hol a lakosságnak legalább is $\frac{3}{4}$ -ed része napszám keresményéből él, a szabályrendelet ezen intézkedése az építési kedvet nagy mérvben csökkenteni fogja, mert hiszen főképen a napszamos osztálynak, különösen a már rossz gazdasági viszonyok közepette teljesen elegendő, ha mindennapi kenyerét képes beszerezni. Az eddigi viszonyok szerint, a napszámok után élő szegényebb sorsu emberek egyik vagy másik uradalomnál vagy nagyobb bérlőnél, gyékényt, nádat vagy egyéb háztetőnek alkalmas gázféléből levágni vállalkoztak, s ezen munkát a téli időben, tehát épen akkor, a midőn a napszám kereset különben is szünetel, — elvégezvén, háztetőre alkalmas anyagot szerzett a nélkül, hogy kölcségébe került volna, a nélkül, hogy élelemkeresésre szánt idejéből csak egy napot is elveszített volna, mert különben munka nélkül kellett volna vesztegelnie.

Az idézett §. hogy úgy mondjuk ezen arany időknek véget vetett, s az, a ki eddig különben üres óráiban kifejtett munkásságával képes volt egy szegényes ház fölépítéséhez szükséges anyagok beszerzésére, az már ezentúl építeni nem fog.

De még jobban megcsökkenti, sőt helyesebben mondva, végkép kiöli az építési kedvet és főképen a szegényebb sorsu emberekre teljesen lehetetlenné is teszi az építkezést a 13. §., mely azt kívánja, hogy lapályos helyeken, hol talaj vagy más összefutó vizektől lehet tartani, a lakószobák podmolja a tapasztalt legmagasabb vízszíne fölött fél méter magasságban feltöltendő.

Hogy az ily építkezés egészségi szempontból kívánatos, az kétséget sem szenved, de hogy a szegényebb sorsu ember az ezzel járó költséget el nem viselheti: az szintén bizonyos, mert a 29. §. szerint az építkezéshez a belterületből, illetőleg telekből földet venni tilos.

Ha tehát a lak épület területének feltöltéséhez szükséges földet sem lehet a beltelektől kiemelni, akkor azt okvetetlenül a község külterületéről kell befuvarozni, a mely esetben nem csak a fuvarozás kerül költségbe, de magát azon föld területet is, a melytől a feltöltéshez szükséges föld kiemelendő leendő, pénzért kell megvásárolni.

E §. helyett szivesebben láttunk volna egy olyant, a mely akkép rendelkezik, hogy

oly helyeken, a hol a vad vagy talaj vizektől lehet tartani, az építkezés tilos és köteles ily helyeken a község az építkezésre alkalmas száraz földterületek kisa-játításáról gondoskodni. Ilyenmü intézkedéssel a közegészségügy tetemesen javítva lett volna, míg a 13. §. ide célzó törekvése nagyon is kétes eredményt ígér, mert ha feltöltetik is a lakszobák podmolja, a tapasztalt legmagasabb vízszíne fölötti magasságban, azért az épület még is csak a talajvizeknek kitett helyen van, s mint ilyen egészségi szempontból össze sem hasonlítható az egészen vízmentes helyeken épített lakházakkal.

Más tekintetben nincs kifogásunk a 13. §. ellen, mert azt, hogy 3 méter belső magasságu szobákat kíván és a 1.9 méter magas ajtókat, s 1.2 méter magas ablakokat, — a község értékéből csak kívánatosnak és helyesnek tartunk.

Tökéletesen egyetértünk a 21. §. rendelkezésével is, mely istállóknak, árnyékszékeknek, emésztő gödröknek utcai vonatban építését megtiltja, mert ezt a községi utcai rendezés szépészeti tekintetéből erősen követeli.

Jótekonan fog hatni a szomszédok közötti villongások megszüntetésére és a vagyonbiztonságra nézve is a 34. §., mely minden telek tulajdonost arra kötelez, hogy beltelke be nem épített határvonalain 2 méter deszka vagy más szilárd anyagból épített kerítést tartozik felállítani és azt állandóan jókarban tartani.

Helyi és vegyes hírek.

— **Előfizetési fölhívás. Felkérjük mindazokat, kik előfizetési díjaikat lefizetni elmulasztották, hogy ezen kötelezettségüknek 8 nap alatt eleget tenni sziveskedjenek.**

— **Kellemes meglepetés.** Pallavicini Sándor ögróf szeretve tisztelt képviselőnk e hó 25-én a közháznál megjelent és az előjáróságtól a község fontosabb ügyei felől tudakozódott, egyuttal elmondotta főbb vonásokban nézeteit a multra, aggodalmait a jövőre vonatkozólag. Kijelentette, hogy ő nem mint képviselő jött a közházhoz, nem is beszámoló, a mit az előjáróságnak és az otléte hírére sebtében összeseregletteknek elmondott. „De eljöttem“ ugymond „önökhöz, mert Mindszent sorsa engem igen érdekel, én itt itthon vagyok és Mindszentet szeretem. Mint képviselő itt és Csanyon jártam, Szegvárra kell, hogy menjek, ősi itt tartózkodásom alkalmából meglátogatom szegvári választóimat, jelenleg idöm, egészségi állapotom azt tennem, nem engedek, de elmondandóm nyílt levélben tudomására fogom hozni választóimnak.“ — Községünk jóvoltja iránti érdeklődését igazolta ama körülmény, hogy többek között a trachoma-ügy, így az államtól a község számára nyújtandó iskolai segély tárgyában, beható felvilágosítást kért az elért eredmények felől, ugy a Tömörkényen emelendő templom-ügyet is puhatolódzás tárgyává tette. A templom-ügyben a tervek bemutatására kérte föl a kiküldött bizottságot, a trachoma, iskola és egyéb fontos ügyek figyelemmel kísérésére szives ígéretet tett s az időközben összegyűlt nagyszámu tisztelők általános éljenzése között elhagyta a közházat. Képviselőnk tehát nemcsak nagybirtokos nálunk, hanem velünk érző, érettünk küzdő polgára e községnek.

— **Budavár visszafoglalásának** emlékeztetes nagy napját helyben is megünnepelik. Ugyanis a róm. kath. egyház főnkelt szellemű, hazafias váci püspöki helynöke Neszveda István, körrendeletet bocsájtott ki, melyet lapunk más helyén kellőleg méltatunk. Az ünnepélyesség sorrendje: 1886. szept. 2-án hajnali harangszó után a harangok meghuzatnak, mozsarak durrogása jelzi az ünnepi, örömnappozást. Reggel 9 órakor a plebániái templomban szent beszéd, utána hálaadó isteni tisztelet, délután letenye, 6 órakor pedig, mint Budavár bevételének időpontjában, ugyancsak zugni fognak az összes harangok és durrognak a tarackok. Reméljük az ünnepélyes isteni tiszteleten részt veendő minden jó magyar, meghívottak ez alkalomra a helybeli összes hatóságok, intézetek, egyletek, úgy az izr. hitközség elöljárósága is.

— „Nyílt levél a szegvári választókerület választóihoz” címe azon remek művecskének, melyet lapunk t. előfizetőinek mai számunkkal megküldünk. Bár e beszámoló beszédet lapunk más helyén nagyjában ismertetjük, olvasóink figyelmét felhívjuk Pallavicini Sándor örgróf képviselőnk e mély gondolkodására, szép és nagy ismeretűre, de leginkább az ország viszonyainak tökéletes és helyes felfogására valló enunciaciójára.

— **Csongrádmegye** adófelügyelője Mindszent községének illeték hátraléki ügyében a község megbízottjai által hozzá benyújtott fizetési haladék és részletfizetési kedvezmény iránti kérvényre oly kedvező felvilágosítással terjesztette a pénzügyminiszter elé, mikép az 38534. 1886. sz. a. rendeletével megengedte, hogy a földvétel és regále megváltási ügyéből folyó 4329 frt 89 kr. illeték-hátralékot a község 1886. október 1-én, 1887., 1888., 1889. évek januárhó 1-ső napjain 4 egyenlő részletben törlesze. A mai deficités és pénztelen világban az elért kedvező eredmény mindenestre figyelemre méltó s a tulszigoru adófelügyelő ez esetben eltért szokott eljárásától.

— **A tömörkényi templom.** A templom építésével megbízottak és az elöljáróság néhány tagja e hó 26-án a reggeli órákban átrándult Pusztaszerre örgróf Pallavicini Sándor, a mindszenti plébánia jótékony patronusához. Kik valaha e szivélyes és főnkelt gondolkodású főurhoz közeledtek, avagy indokolt kérelemmel járultak eléje, tudják, hogy csak kérni kell és ő ad jó szívvvel, két kézzel. A templom építésének eddigi elmulasztása fölött sajnálatát fejezte ki s megértvén, hogy pénzhány annak oka, újabb 10—12000 első minőségű téglát ajánlott föl a templom építéséhez, felajánlott továbbá képviselői napidijából 2000 frt készpénzt és végül utasította a jelenvolt uradalmi mérnököt, hogy az építkezésnél a fölügyeletet ingyen gyakorolni kötelességének ismerje. Azon 7—8000 frttal tehát, melyet e célra már több mint egy éve a földvételből kifolyólag ajándékozott, tekintve a már régebben a helyszinere szállított 15000 téglától, újabb is 2000 frtot jóval haladó összeget ajándékozott a templom építéséhez. Hogy misemondó ruhát a jószívű örgrófné adand, kétséget nem szenved; Lesz tehát a tömörkényieknek temploma. Szükséges is, hogy legyen mihamarább.

— **Az izr. hitközség** Budavár visszafoglalásának ünnepélyét e hó 4-én 10¹/₂ órakor fogja megülni. Mint bennünket értesítenek, a kath. templomban tartandó ünnepély miatt halasztatott el az isteni tisztelet, mely alkalomból dr. Wiener Márk tisztelendő magyar szónoklatot tartand.

— **Határjárás.** Az örgróf Pallavicini Sándor ur ő méltóságától vett Tófenék és Kurcárét határjárása e hó 23-án foganatba vétetett. A földek értékesítésével és kezelésével megbízottak által a földfelmérésére és parcellákban

elkülönítésére alkalmazott mérnök serényen dolgozik a reá bizottakon és így alapos reményünk lehet arra, hogy a mérnöki munka befejeztével a földek bérbeadása tekintetében még a jövő hóban intézkedni, illetve az árverést megfogja tartani a bizottság.

— **Budavárának** a töröktől lett visszafoglalásának 200-ik évfordulója nemzeti ünnep, hisszük és reméljük, hogy községünk lakói az isteni tiszteleten, szeptember 2-án, csütörtökön, szép számmal veendnek részt, és hogy házaikat fellobogozza e nagy napon.

A helybeli 48-as bál mint tudjuk, igen látogatott volt. Hogy mennyi lett a jövedelem, megközelítőleg sem mondhatjuk meg, mert sokan fizettek fölül. Jó kedv uralkodott — egyedüli hibája a mulatságnak a kicsinynek bizonyult helyiség volt.

— **Katasteri munkálat.** A tömörkényi oldalon a helyszinelés és felmérés óta beállott változások felmérése, keresztül vezetése végett Csengeri Ferenc királyi mérnök lett kiküldve, — ki jövő héten munkálatát megkezdendi — felhívjuk e körülményre az illető és érdekelt figyelmét.

Vidéki hírek.

Szentes. Az építendő vasut vonalán a közigazgatási bejárás e hó 23-án és 24-én befejeztetett, a vasut építése fölött határozni fog az e hó 29-ére vagyis mai napra összehívott közgyűlés. A városi képviselők jó része az építés mellett van, még — nem egészen kicsiny párt — más része a város atyjai közül azon véleményben van, hogy a vasut nem minden áron létesítendő és építendő? Melyik párt lesz a győztes?! Ha a vasut létesítetik, mi szomszédaink előrehaladásán csakis örülni fogunk, — de bizony azt hisszük, hogy igaza van azoknak, kik a csonka vasut ellen dolgoznak és azon meggyőződésüknek adnak kifejezést, hogy a város óriási anyagi áldozatokkal fogja felépíteni ama vasutat, melynek a mai viszonyok között nincs jövője, — jövedelme pedig nem fogja még az alkalmazandó tisztikar fizetését sem fődözni.

Nem is egészen alaprólküli az illetők érvelése, mert bizony az áruforgalom legnagyobb részben vizen vétetik foganatba és miután Szentes a föbbi közsépek és városok jövedelméből nem részesítetik önként értetik, hogy Szentes önmaga, illetve állandó szükségletei fedezéséért ayította meg a viláfgorgalom eme közvetítőjét.

A megye közigazgatási bizottságában elhatározatott, hogy a böldi révi átjárótól a gőzhajóállomásig szükséges utat kitégláztatja. Szóval, Szentes halad, ha nem egészen a város pénzén is — de halad.

H.-M.-Vásárhelyen a Körös-Tisza-Maros ármentesítő társulat választmánya megtartotta e hó 25-én az általunk már jelzett ülést, kimerítő értesítés hiánya miatt még most nem referálhatunk a végzetekről, a fontosabb tényeket jövő számunkban közöljük. A földmivelési miniszter által állategészségügyi szempontból elrendelt lóvizsgálat folytán kitünt, hogy az ottani lóállomány nem 8—9000, hanem 15.000-et haladja.

A kántorválasztás rendkívül felizgatta a korteskedés alatt a kedélyeket, ma a választás megejtetik, ideje is; valószínűleg Csomák Gábor jászladányi éneklészt fogják elválasztani.

Közigazdaság.

Többszöri esőzés lehütötte a levegőt, jószágállományunk egészségi állapota kielégítő. A huzamos szárazság azonban annyira kiszáritotta földjeinket, hogy az ugarolás alig foly-

tatható, az eddigi ugarok pedig képtelenek megérni. Kukorica termésünket a késői esőzés nem volt képes javítani, de lendített valamenynyit a késői dohányokon. A politikai láthatáron összetornyosult felhők oszlani kezdenek és úgy látszik, hogy a kereskedők nem tartanak nagyobb bonyodalmaktól, a külföld rosz termése, az oceánon tuli szükség, a börze manevre folytán megszűntek, a gabona árak ismét szállanak lefelé és ha még néhány napig ily rohamosan apadnak az árak, ott leszünk, a hol voltunk. Észszerűen tették gazdáink, kik felesleges terményüket a jó ár mellett át, illetve eladták. Ma tul vannak a folytonos izgatottságon, emelkedik-e, csökken-e a gabonaár? reájuk már kö-zönyös.

Ma-holnap a repcevetéssel megkezdik a jövő gazdasági évre vonatkozó munkát. Áldás koronázza a nép fáradoalmát!

Felelős szerkesztők:

HUBACSEK PÁL és SZOBOTKA GUSZTÁV

Kiadótulajdonos:

AZ ALAPÍTÓ EGYESÜLET.

427. sz. v, 1886.

Arverési hirdetmény.

Alulirott kiküldött végrehajtó az 1881. évi LX. t. c. 102. §-a értelmében ezennel közhirre teszi, hogy a szentesi kir. járásbiróság 2876. számú végzése által Pollák és fia felperes javára Stern R. mindszenti lakos ellen 18 frt 50 kr. tőke és eddig összesen 17 frt 56 kr. perkölttség erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás alkalmával bíróilag felül foglalt és 437 frtra becsült követelések, fa és deszkaneműek és házi butorokból álló ingóságok nyilvános árverés utján eladatnak.

Mely árverésnek a 3297. 1886. sz. kiküldést rendelő végzés folytán a helyszinén, vagyis Mindszinten, a községházánál leendő eszközlésére 1886-ik év szept. hó 1-ső napjának délelőtt 9 órája határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg: hogy az érintett ingóságok ezen árverésen, az 1881. évi LX. t. c. 107. §-a értelmében a legtöbbet ígérőnek becsáron alul is eladatni fognak.

Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881. évi LX. t. c. 108. §-ában megállapított feltételek szerint lesz kifizetendő.

Kelt Szentesen, 1886-ik évi aug. hó napján.

Végh Sándor

kir. bírósági végrehajtó.

Hirdetmény.

A mindszent-tömörkényi italméresi regalejog, melyet alulirott Mindszent községétől haszonbérbe bir évenkénti 685 frtért, a még hátralévő 5 évre

albérbe adandó.

Bővebb felvilágosítást kaphatni alulirotnál, a hova írásbeli tudakozódások is intézendők.

IRITZ SÁMUEL
Makón.

kell, a költségvetés készítésénél a lehető legnagyobb objectivitással járt el s került a nagyobb befektetések elkezdését. — Ha mindenek dacára nagyobb deficit mutatkozik a költségeloirányzatban, annak okát részint azon folyó kiadások emelkedése képezi, melyek az ország fejlődésének előmozdítására okvetlen megkívántatnak, részint pedig azon összegek folyósítása, melyek az előző évek befektetéseinek végleges keresztülvitelére feltétlenül megkívántatnak, nehogy sikerük kockáztatva legyen.

Hogy az állam hitele még mindig jó lábon áll, mutatják az utolsó államkölesönök, melyek az előzőknél magasabb árfolyam mellett voltak elhelyezhetők, s hogy a kultura és előhaladás terén általában véve nevezetes sikereket jegyezhetünk fel, azt még ellenségeink is kéhytelenek elismerni. Egész eddig uraim a kép, mely hazánk helyzetét ábrázolja, elég szép volna, de én úgy vélem, hogy kötelességemben áll önök előtt annak a képnek a megfordított oldalát is szemük elé tartani, s ez esetben sajnálattal vagyok kénytelen elismerni, hogy szomorú jelenségek tárulnak elénk.

A termények általános elértéktelenedése kétség kívül igen rövid idő múlva már a mezőgazdák jólétét fogja megtámadni; az adók ugyan esodálatra méltó pontossággal folynak be, de látjuk, hogy behajtásukra milyen eszközöket alkalmaznak ma már, s tudjuk, hogy ha rövid időn a jobbulás be nem következik, ezen eszközök nem fogják majd a kívánt eredményt előidézni. Távól van tőlem a szándék, hogy a magyar állampapírok értékének magas állását rossz világitásban tüntessem fel, de amnyit mégis meg kell jegyezmem, hogy ezen értékek emelkedése körül, évek óta egy igen hatalmas consortium működött közre, s hogy a szomorú gazdasági viszonyok a rendelkezésre álló tőkéket a más működési térről leszorították, úgy hogy elhelyezésük csak a járadék piacon volt lehetséges; továbbá különösen az aranyjáradéknál nem szabad számításon kívül hagyni azt sem, hogy az arany ágió ma már majdnem 26% tesz.

De melyikünk nem emlékszik már a kormány által május hóban kívánt 25 milliós póthitelre? Lehet, hogy voltak sokan hazánkban, a kiket ez a hír az ország fényes pénzügyi helyzetéről táplált édes képzeldésükből vert fel, de én nem tartoztam azok közé. Engem nem lepelt az meg, csak a kívánt összeggel haladta meg várakozásaimat.

A ki némi figyelemmel kísérte a költséges építkezéseket, a pénzügyekben szenvedő vasutaknak drága megszerzését és még drágább felszerelését, az új vonatok megnyitását, melyek Isten tudja mikor fogják magukat kifizetni, az készen lehetett némely kellemetlen pénzügyi meglepetésre, mert a valóságban ritkán szokott minden úgy kiütni, mint a hogy a papíron számolva volt. Nem kívánom az e részben elkövetett hibákat bővebben tárgyalni, azt azonban meg kell jegyezmem, hogy a hiánylat legnagyobb része a magyar államvasutak terhére rovandó. Hogy e tekintetben nem lehetett volna-e a kormánynak még idején közbe lépni, azt itéljük meg a hivatottak! Önök meg lehetnek győződve, hogy a póthitel tárgyalása alkalmával a kormánypart körében is komoly hangok emelkedtek fel, mert mindenki belátta hogy tovább már nem mehet egy a dolog, mint eddig ment. Törvényszérü intézkedések tettettek tehát az ilyenmü hitel áthágások megakadályozására, s é végből az egyes szakok pénzügyi irányozási eljárása korlátok közé szorítottatott.

Ez alkalommal a pénz már el volt költve, tehát csak nyugtatványozni kellett. De nem volna méltányos dolog a szóban forgó kiadásokért a felelősséget kizárólag a kormány nyakára háritani, mert ha őszinték akarunk lenni, el kell ismernünk, hogy a hiba nagy része mi bennünk rejlett. — Mert hisz köztudomásu dolog, hogy a kormányt az ország minden részé-

ből kérvényekkel árasztják el s az oly értelmü kiáltások, hogy: „az állam itt vagy amott köteles segíteni“, mindennap hangosabbak lesznek, de arra senki sem gondolt, hogy az állam-pénztár, melyet utóvégre is az adózó polgároknak kell megtölteni, egyszer ki is merülhet.

Hiszzen ha a kormány a hozzá intézett kívánságokat csak némileg is mind ki akarná elégíteni, akkor a 25 millió nagyon is kevésnek bizonyulna. Nem lehet ez alkalomból figyelmen kívül hagyni a hazánkban uralkodó idealismust, mely fájdalom, minden vállalkozásnál előtérbe lép, és pedig csak a végeredmény kárára. Ha ez az idealismus egy nyilvános gyűlekezetenél kap a felszínre, a mire pedig oly sok példánk van, akkor nem lehet előre megmondani, hogy a gyakorlati itéletet, mennyire fogja befolyásolni. Ennek az idealismusnak köszönhetjük azon építkezéseket, beruházásokat és szerzeményeket, melyeket józan megfontolás és előrelátás mellett a felből ki lehetett volna állítani, a mint hogy más országokban ki is állíjják. Elég e részben csak a budapesti központi személpályaudvarra és az ujonnan építendő országházra, vagy a szegedi építkezésekre hivatkoznom. — Higyjék el nekem ezen szerencsétlen idealismus, melyhez nálunk jó adag könnyűvérűség és takarékosághány is járul, képes a legnépszerűbb kormány cselekedeteire is káros befolyást gyakorolni.

Amak illusztrálására, hogy mennyire elérkezett már az ideje a pénzügyi kezelés körül a teljes kiábrándulásnak, engedjék meg, hogy ismét csak a számokat vegyem igénybe. Az 1868-ik évtől, vagyis azon esztendőtol kezdve, midőn a magyar állam önálló költségvetései kezdődnek, egész 1886-ig az ország évi kiadásai mintegy 130 millióról felemelkedtek mintegy 340 millióra. Csak kerek számokban beszéltek, mert ily nagy összegeknél egy-két millió figyelembe nem vétetik. Nem lehet kétség az iránt, hogy ezen emelkedés az állami életben nagy előrelépést jelez, s megengedem azt is, hogy ezen emelkedést némi tekintetben kedvező jelnek kell elismernem, mert az államok erőteljes fejlődését szükségleteik szaporodása szokta kísérni. A teoriában csakugyan így is van ez, de a praxisban, és különösen hazánkra alkalmaztatva azonban, kénytelen vagyok e tételnek teljes alkalmazhatóságát kétségbe vonni, mert akkor előbb be kellene igazolni azt, hogy a lefolyt idő alatt az ország lakosainak jóléte és adóképessége is háromszoros fokra emelkedett! Fájdalommal vagyok azonban kénytelen bevallani, hogy az észszerü fejlődésnek ezen jelét nem sikerült eddig észrevennem, sőt köztudomásu dolog, hogy földbírtok, a telekkönyv szerint is mennyire meg van adóssággal terhelve s mily nagy összegekre megy ezenfelül az az adósság, mely a nyilvánosságra nem kerül, s a mely a telekkönyvi adósságnál rendszerint sokkal nyomasztóbb. Ezek pedig már csakugyan szomorú jelek, melyek a legnagyobb takarékoságra, sőt önmegetagadásra inthetnének, és pedig addig, míg késő nem lesz.

A vasutakra való beruházások címén a magyar állam majdnem 200 milliót adott már ki, a mihez még hozzá számítandó a magán társulatoktól megvásárolt egyes vasutak elsőbbségi kötvényeinek törlesztésére fordított összeg, s a mely elsőbbségek kamatai rendszerint oly magasra ragnak, hogy a vasutak jövedelmében fedezetet nem találnak. E részben ki kell jelenenem, hogy nem vagyok barátja azon politikának, mely az egész közlekedést az állam közvetlen kezelésébe kívánja átvenni, mert egyrészt azt csak igen gazdag állam teheti, másrészt pedig mindenki tudja, hogy az állam rendszerint drágán és rosszul szokott adminisztrálni. Amak a törekvésnek vagyok tehát hiva, hogy az állam biztosítsa ugyan magának minden körülmények közt az összesség érdekében a legnagyobb befolyást a közlekedési intézményekre, de magát a kezelést hagyja megbízható magán társulatok kezében. Az utóbbi időben egyébiránt a közlekedésügyi miniszterium erőlyes közbelépése folytán az államvasutak számára is új szerve-

zet lett életbe léptetve, s reményleni lehet, hogy ez által a kiadások is nagy mérvben lecsökkentve lesznek. Nem lehet különben e tételnél azon kérdés elől sem kitérni, hogy tulajdonképpen miért is hozzuk a kereskedelem és forgalom érdekében ezen súlyos áldozatokat, mikor másrészt mindenfelé oly politika követetik, mely minden országot mintegy chinai fállal veszkörül, midőn oly vámok és tarifák alapítatnak meg, melyek minden kereskedést és forgalmat lehetetlenné tesznek. Nagyon jól tudom, hogy nem áll módunkban az egész Európában felszínre kerített védvám politikát megváltoztatni, de legalább nekünk, mint exportáló államnak, nem volna szabad ezt a politikát előmozdítanunk.

A magyar állam által 1868. óta kibocsátott járadék államadósság már elérte a 900 milliót, ami elég tekintélyes összegnek mondható, s a mihez ha még hozzá adjuk mindazon tartozásokat, a melyeket ma államadósságnak kell tekinteni, úgy a végeredmény az 1000 milliót is jóval felül haladja. A lefolyt 20 év alatt tehát évenként átlag véve 50 millió adósságot csináltunk. Ezek oly számok, a melyek az én véleményem szerint a legnagyobb optimistát is meggondolásra képesek ösztönözni, s egyáltalán nem értem, hogy ily körülmények között miképp lehet valaki idealista.

Amint láfják az én bírálatom nem szorítkozik a legutóbbi évekre, hanem kiterjed az állami önállóságunk egész időszakára, s azt hiszem nem csalódom, ha ezen időszakot alkaként jellemzem, hogy Magyarország 1867-ig mostoha elbánásban részesült ország volt s keleti felvésénél fogva a civilizációban a többi nemzetekhez hasonlítva, hátra maradt. Midőn aztán a nemzet önállóságát visszaszerte, kénytelen volt teljes erővel s a költésekre való tekintet nélkül oda törekedni, hogy a közte és a többi népek közt fennállott különbség, minél előbb elevevesszék. Így történt az, hogy mire másoknak évtizedek szorgalmas munkája kellett, azt mi egy pár esztendő alatt akarunk véghez vinni. Nem esoda tehát, ha sok alkotás rosszul, vagy nem a kellő időpontban lett keresztül vive, hanem azért a sok pénz mégis csak ki lett adva. Ez a rohamos teremtés utáni vágy azonban a jövőben még nehéz feladatokat fog nekünk a megoldásra nyujtani.

Az új tilésszak megnyitása után mindjárt elő fog vethetni az Ausztriával való kiegyezés ügye. Hogy e dolog felől mint gondolkozom, azt több ízben elmondtam már, s ezuttal csak annyit akarok e részben még megjegyezni, hogy két egymás közt gazdasági tekintetben annyira különböző állam között a modus vivendi létrehozása a nélkül hogy az egyik is, másik is egy vagy más tekintetben némi hátrányt ne szenvedjen, — nem képzelhető.

Mint minden egyezés, úgy ez a kiegyezés is csak kölcsönös engedékenységek által jöhet létre s mindkét félnél öszintének kell lenni a szándékának az iránt, hogy a dolog sikerüljön. — En a Monarchia két állama közötti kiegyezést oly kiváló fontosságu dolognak tartom, hogy hajlandó lennék még áldozatok megszavazására is, csakhogy a sikert biztosítsam. E részben egyébiránt nyugodtak lehetünk mindnyűján, mert a jelenlegi kormányának, mely erős többségre támaszkodhatik, kétségkívül módjában lesz a nemzet jogos várakozásait e téren is kielégíteni.

Nem csekély fontosságuak a községek és köztörvényhatóságok új rendezésére vonatkozó törvények sem, melyek most lépnek életbe. Hogy közigazgatásunk az utóbbi időben lényegesen javult: tagadni nem lehet; s hogy e törvény is előfogja azt mozdítani: azt alaposan remélhetjük. Ha valami aggodalom lehet e részben még, úgy az csupán arra vonatkozik, hogy a főispáni hatáskörnek oly széles kiterjesztése, a minő az új törvényben előzva van, nagyszámu, képzett, munkabíró és munkaképes egyéneknek, az államszolgálatba való belépését

kezdve megszavazott összegek a 23 és 38 millió közt változnak évenként s az 1886-ik évre ép úgy, mint 1868-ban volt mintegy 30 millió lett e címen előirányozva. Ez az összeg nem foglalja ugyan magában a hadsereg kiadásáiban beállott összeg emelkedést, mert fájdalom, a hadügyi kormány ma már tetemesen nagyobb igényekkel lép fel az államkincstár irányában, s kétségkívül igen tetemes összeg az, melyet a közös vámbevételék emelkedése, valamint az ugy nevezett közös aktívák értékesítése úján a hadsereg szükségleteinek fedezésére fordíttatott; de maga a magyar állampénztár tényleg még sem lett sokkal nagyobb összegek fizetésével megterhelve az utolsó években sem, mint a mekkorákat ezelőtt 15—20 évvel fizetett, s a mi — mint már említettem — mintegy 30 millióra rug évi átlagban. Van tehát némi hullámozás az egyes évek térelei közt, de nagymértű elérés e részben még sem tapasztalható. Ha már most ezt figyelembe veszem, csakugyan kíváncsi volnék rá, hogy mekkora összegeket kellett volna Magyarországnak ezen idő alatt előteremtteni a hadseregére, ha a közössége Ausztriával fenn nem állana.

Az elmondottakból láthatják önök, hogy én a separatiszticus ideáknak nem vagyok barátja s azon magyar hazafiak törekvését, a kik végcéljök gyanánt Magyarországnak Ausztriától való tökéletes elszakadását tűzték ki, helyeselni nem tudom s határozottan visszautasítom és pedig nem azért, mert talán rosszabb hazafi volnék mint ők, hanem ellenkezőleg inkább azért, mert a legbensőbb meggyőződéseim az, hogy ezen elszakadás Magyarországra nézve a legnagyobb szerencsétlenség volna, mivel ez uton nemcsak szabadfolyás biztosítatnék a különböző nemzetiségi törekvéseknek, a minék szomorú eredményét pedig a Monarchia másik államában már módunkban áll tapasztalni s azontul nemcsak ezer éves birodalmunknak további fennállása kerülne veszélybe, hanem nemzeti életünk tovább fejlődése is, mely pedig az utóbbi időkben oly fényes előhaladást tett, kérdésessé válnék.

Nem szabad tehát vak érzelmű politikát üznünk, hanem számolnunk kell a fennforgó körülményekkel is. Hisz ha körültekintünk szomszédaink közt, vajjon találunk-e oly rokon, vagy csak irántunk barátságos nemzetre is, mely bennünket a veszély perceiben segíteni hajlandó volna, ha természetes szövetségünket: Ausztriát eltaszítjuk magunktól! S hogy mennyi tükös vagy nyílt ellenségünk van, a kik nemzeti fejlődésünket kancsal szemekkel nézik s csak a kedvező pillanatot várják, a mikor megtámadhatnak bennünket, — arról önöknek bővebben nem is kell szólni, mert tudja ezt közülünk mindenki.

Egész Európában csak egy népet ismerek, mely irányunkban legalább rokonszenvet nyújtánit, s az a német, és pedig úgy bent a Monarchiában, mint azonkívül, és éppen ezért erős meggyőződéseim, hogy azon ellenszenvet, mely hazánkban a német nemzet iránt még mindig nyilatkozik, mielőbb meg kell szüntetnünk. — Nem kell, azért magunkat háttérbe szorítottaknak vagy nemzeti jogainkban megsértetteknek érezni. Csak a tényekkel és körülményekkel kell leszámolnunk s azonnal belátjuk, hogy a német nemzethek a nyelve nemcsak hogy elsőrangú világ- és kultúrnyelv, hanem hogy oly szép nyelv az, mely ez időszertint a hatalom és civilizáció élén áll. Apójuk azért első sorban kedves anyanyelvünket, mint nemzeti szentséget, de ne felejtsük el a mellett azt a közmondást: „A hány nyelvet beszél, annyi ember vagy.” S ha már a mi nyelvünk nem képezhet világnyelvet, apójuk legalább a közép- és felső iskolákban a német nyelvet, mely bennünket a világforgalomban segít, s mely a legmagasabb műveltség forrásait megnyujja előtünk.

Az ország pénzügyi helyzetének megjobbításánál első sorban figyelembe kell vennünk, hogy a kormány számolva azon súlyos terhekkel, melyeket az országnak már úgy is viselnie

nemzet lesz az első, mely a veszély órájában a király hívó szavára karját a haza oltalmára felemeli; az a nemzet, melynek áldozatkész hazaszeretete és idóktól fogva dicső harci tettekben nyilvánult, s a mely nemzet épen ezen erényének köszönheti ezredéves fennállását, most is ifju erejét, hatalmát és dicsőségét!

Nem lehetett tehát a magyar országgyűlésnek hátralepni azon a helyen, a hol a nemzet védképességéről volt szó!

Azok a terhek, melyek a népfelkelés szervezése által reánk háramlanak — kétség kívül súlyosak, mert nem is tekintve a pénzálldozatokat, melyek elmaradni ugyan szintén nem fognak, kétség kívül súlyos intézkedés az, hogy ezentul, a ki csak fegyvert fogni képes, mind hadköteles lesz s azok is, a kik már katoná kötelezettségüket lerótták, a veszély percében ép egy a zászlók alá fognak lépni, mint azon honpolgárok, akik eddig valamely oknál fogva féllettek mentve, úgy, hogy még azok is fegyvert fognak, akik kiváltották magukat. — Nem lehet azonban ma már másként cselekedni — midőn látjuk, hogy körös-körül levő szomszédaink, a kik pedig nem mindnyájan tartoznak barátaink közé, hadi erejüket minden módon és folyvást fejlesztik, s úgy szólván álg felfegyverkezve néznek velünk farkasszemet! A mi népfelkelésünknek feladata tehát az lesz, a mi a nemzetörtségé volt, tudniillik, hogy a hadsereget működésében támogassa s oly tartalékot képezzen, melyet szükség esetén igénybe venni lehessen.

Ha tehát súlyt fektettünk arra, hogy a Monarchia tiszteletet gerjesztő nagyhatalmi állással bírjon, hogy ha hazánkat híven szerezjük, ha nemzetünk providentiális rendeltetését és szabad fejlődését előmozdítani óhajtjuk s a nemzeti — nagy eszméktől eltérni nem akarunk, úgy kétség kívül meg kell teremtenünk azon előfeltételeket, melyek a kitűzött célhoz vezetelnek s ezek közt minden esetre a legelső helyet foglalja el a Monarchia kellő védejeje.

Midőn a Monarchia véderejéről szólok, a két állam összeségét, az Osztrák-Magyar Monarchiát értem, mert Ausztria csak Magyarországgal képez egészet ép úgy, mint Magyarország csak Ausztriával képes egy hatalmas politikai testet alkotni, melynek látható feje szerett királyunk s ezen bár két ágazatu, de azért egységes állomalakulás véderejét bátran hasonlíthatjuk a két karhoz, melyek csak természetesen összeköttetésük által képesek a teljes erő kifejtésére, egymástól elválasztva s külön-külön véve azonban gyengék és más segítségére szorulóknak volnának, — úgy vagyok tehát meggyőződve, hogy akár Magyarország, akár Ausztria mint egymásnak természetes szövetségesei, egymástól elkülönítve nem volnának képesek valamely hatalmas ellenség támadásának sikerrel ellenállani.

Legalább is politikailag rövidlátónak kell tehát tartanom azon hazafiakat, akik — bár legjobb szándékkal — ezen fontos intézmény megdöntésén fáradoznak. Mert a közös hadsereg nem csupán az ugynevezett közös érdekeket védelmezi, hanem védelmezi az azokat is, melyek kizárólag magyar nemzeti érdekek. E tekintetben Magyarország Ausztriával egyenlő jogokat élvez, míg a hadseregére fordított költségek tekintetében kétség kívül mi vagyunk az előnyben.

E kérdés teljes felderítése végett, s hogy önöket elmondott nézeteim helyessége felől bővebben tájékoztathassam, felemlitem kerek számokban azon összegeket, melyek 1868-tól kezdve a delegatiók által a közös hadseregére megszavazattak. Az a sok millió, melyet a keleti politika, az az Bosznia elnyelt, szorosan véve nem tartozik ide, mert az e címen kiadott összegek egy kivételes esetre vonatkoztak.

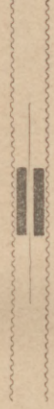
A delegatiók által a hadsereg fenntartása végett Magyarország számlájára 1868-tól

feltételezi s nem bizonyos, hogy lesz-e módjában a kormánynak ily egyéneket a kellő számban találni. Ez az aggodalom azonban remélhetőleg el fog oszlani, s akkor csak örömmel üdvözölhetjük a közigazgatás javítására szolgáló ebbeli intézkedését is a törvényhozásnak.

Mielőtt hosszura nyult előadásomat befejezném, még némileg jelezni óhajtom a jövő ülészakban követendő magatartásomat. — A pénzügyi helyzetre vonatkozólag kifejtett nézeteim kétség kívül nem nagy csodálatot fejeznek ki az e tekintetben eddig követett politika iránt. Mindazáltal még a legfeketébb színben látó is kénytelen elősmerni azt, hogy a jelenlegi kormány alatt az ország érdekében sok történt s Magyarország nem csupán a Monarchiában, hanem azon kívül is sokkal hatalmasabbnak tűnik fel ma, mint ezelőtt 10 évvel. — Épen ez a körülmény ebreszti fel bennem a reményt, hogy a jelenlegi kormánynak, s különösen a kormány fejének, a ki tíz év óta vezet bennünket, s a kinek államférfiai hirmeve hazánk határain messze túl terjed, — sikerülni fog a pénzügyi helyzet veszélyes szirtjét is megkerülni, De épen ezért tartottam szükségesnek tisztelt választóimmal szemben őszintén elmondani nézeteimet, mint az független emberhez illik, s épen azért jelentém ki azt is, hogy ha a jövő ülészak alatt oly események fordulnának elő, a melyek benső meggyőződésemmel ellenkeznek, úgy tudni fogom azt a köteleességét, a mi reám, mint képviselőre háramlik.

Pallavicini Sándor ögróf

a szegvári választókerület országgyűlési képviselője,

NYOMATOTT MINDSZENTEN
DIAMANT ÉS GAÁL KÖNYVVNYOMDÁJÁBAN.
1886.

NYILT LEVÉL
a szegvári országgyűlési választókerület választóihoz.

Kedves barátim!

Nagydjék meg, hogy mindennek előtt szívemből üdvözöljem önöket s megköszönjem azon figyelmet, melyet iránymban tanusítani szivesek voltak minden alkalommal a mikor csak a kerületben a végből megjelentem, hogy választóimhoz néhány szót intézzek. Most is szándékomban volt önöket ily célból meglátogatni, de családi viszonyaim ebbeli szándékom kivitele elé elháríthatlan akadályokat gördítettek s kénytelen vagyok — addig is míg ezt újból szóval tehetem — e levél útján önök előtt legalább nagy vonásokban vázolni az utolsó tülésszak működésének eredményét, s megragadom egyuttal az alkalmat arra is, hogy egyet-mást elmondjak egész általánosságban is az ország ügyeinek állásáról, s hazánknak a többi államokhoz és népekhez való viszonyáról, mert az egész Európában legutóbb felszínre került események s a mindinkább bonyolódó külügyi viszonyok hivatva vannak a közfigyelmet a részletes belügyi kérdésekről némileg elterelni s az ország hatalmi állásának és erőinek mérlegelésére is fordítani.

Tartok ugyan tőle, hogy nézeteim e részben nem fogják mindenkinek tetszését megnyerni, sőt némelyeknél talán meglepetést is szülnek, de ki kell tennem magamat e veszelvénynek, mert mint független ember, azon véleményben vagyok, hogy a képviselőnek kötelessége öszintén és meggyőződés szerint nyilatkozni s véleményét a közügyek felől nyíltan és szabadon kell elmondania, amint az egy szabad és becsületos emberhez illik. — Kérem tehát szives türelmüket egy kis időre.

Az egyik legfontosabb törvény, mely az utolsó idősakban tárgyalva lett, kétség kívül a népfölkelésről szóló törvény. Meglehetnek róla győződve, hogy mindazok, a kik e törvény tárgyalásában részt vettek s azt megszavazták, nagyon jól ismerték az áldozatot, mely általa a nemzetre hártatott s tudták, hogy mily nagy felelőség terheli őket szavazatunkért. Tenni azonban mást az adott viszonyok közt csakugyan nem lehetett, mint e törvényt megszavazni; s a mostani politikai viszonyok közt az e törvényben foglalt intézkedéseket csakugyan a valódi hazafiság követelménye gyanánt kell tekintenünk, mert a ki hazáját és királyát hiven szereti, annak készen kell lenni arra is, hogy a veszelvény perében jólétiükért és fennmaradásukért életét és véréit is feláldozza. A Monarchiában élő nemzetek kivétel nélkül osztyálják ugyan a hazafiságnak ezen érzetét, de nem lehetett kétség az iránt, hogy mindig a magyar